

**Kwaliteit natuurcompensatie
provincie Noord-Brabant
(vervolgonderzoek)**
Deel I Bestuurlijk rapport

6 mei 2014

ISBN 978-90-8768-045-9

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak	4
2 Bevindingen op hoofdlijnen	7
2.1 Provinciale taken en verantwoordelijkheden natuurcompensatie	7
2.2 Begrip en invulling kwaliteit	9
2.3 Compensatie en beheer	9
2.4 Maatregelen bij achterblijven uitvoering en beheer	14
2.5 Informatie-uitwisseling tussen GS en PS over natuurcompensatie	15
2.6 Uitvoering opdracht PS aanbevelingen rekenkamer 2009	15
3 Conclusies en aanbevelingen	22
3.1 Conclusies	22
3.2 Aanbevelingen	23
4 Reactie Gedeputeerde Staten	25
5 Nawoord rekenkamer	27
Bijlage 1 Samenvattende overzichten projecten	29

Leeswijzer

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode september 2013 - februari 2014 onderzoek verricht naar de mate waarin de provincie Noord-Brabant erin slaagt behoud van natuurkwaliteit te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie. Dit in vervolg op haar onderzoek uit 2009 naar dit onderwerp (natuurcompensatie).

De resultaten van het onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Voorliggend rapport (Deel I) is een bestuurlijke samenvatting van het onderzoek. In hoofdstuk 1 worden de aanleiding en opzet van het onderzoek beschreven. Hoofdstuk 2 bevat voor de onderzoeksvragen de bevindingen op hoofdlijnen. In hoofdstuk 3 worden de conclusies waartoe het onderzoek heeft geleid op een rij gezet en worden de naar aanleiding daarvan geformuleerde aanbevelingen beschreven. De hoofdstukken 4 en 5 bevatten achtereenvolgens de reactie van Gedeputeerde Staten (GS) en het nawoord van de rekenkamer. Het onderzoek omvat daarnaast een tweede rapport (Deel II). In dit rapport van bevindingen worden de onderzoeksresultaten uitgebreid weergegeven. Deel II kan geraadpleegd worden op de website van de rekenkamer: www.zuidelijkerekenkamer.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in 2009 onderzoek verricht naar de rol van de provincie Noord-Brabant bij de toepassing van natuurcompensatie. Natuurcompensatie is een instrument dat voortvloeit uit de wet- en regelgeving voor natuurbehoud en natuurbescherming. Het dient te worden toegepast als ruimtelijke ingrepen schade aanrichten aan wezenlijke kenmerken en waarden in gebieden met de status 'beschermde gebied', als deze schade niet kan worden ondervangen door andere maatregelen. De compensatie houdt in dat de natuurkenmerken en -waarden die verloren gaan in kwantiteit en kwaliteit elders worden hersteld. De provincie heeft taken en verantwoordelijkheden bij het toepassen en realiseren van natuurcompensatie en bij het beheer daarvan.

Op 17 november 2009 publiceerde de rekenkamer haar onderzoeksresultaten in het rapport *Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant*. De hoofdconclusie van de rekenkamer luidde dat de provincie onvoldoende waarborgde dat het compenseren van aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd en dat zij onvoldoende waarborgde dat de compensatielocatie op de lange termijn zodanig wordt beheerd dat per saldo geen verlies aan natuurkwaliteit optreedt. De rekenkamer formuleerde aanbevelingen gericht op het oplossen van problemen die in het onderzoek werden gesignaleerd. De aanbevelingen betroffen: het toezien op een strikte toepassing van natuurcompensatie, de borging van dit toezicht, het daarbij ook bij andere overheden gebruik maken van het instrument Bankgaranties, het organiseren van een publiek toegankelijk informatiepunt, het waarborgen van het nakomen van kleine compensatieverplichtingen en periodieke verantwoording over de invulling van de taken en verantwoordelijkheden inzake natuurcompensatie.

Op 5 februari 2010 gaven Provinciale Staten (PS) aan GS de opdracht om deze aanbevelingen op te pakken en hiervoor uiterlijk juni 2010 een plan van aanpak aan hen te sturen.

Mede gelet op de uitkomst van het onderzoek uit 2009 en rekening houdend met de omstandigheid dat ook voor het natuurbeleid de financiën onder toenemende druk zijn komen te staan, is de rekenkamer in vervolg op haar eerder onderzoek nagegaan wat de huidige stand van zaken is en in hoeverre GS de opdracht van PS hebben uitgevoerd.

1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak

Met dit vervolgonderzoek stelt de rekenkamer zich ten doel om een actueel inzicht te verschaffen in de mate waarin de provincie Noord-Brabant erin slaagt te

waarborgen dat op een juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan de compensatie-eis. Daarnaast wil ze inzicht geven in hoeverre GS de opdracht van PS naar aanleiding van het rekenkameronderzoek uit 2009 hebben uitgevoerd.

Het onderzoek richt zich op de zes onderzoeksvragen uit het onderzoek uit 2009 waaraan een zevende vraag is toegevoegd. De vragen hebben betrekking op: provinciale taken en verantwoordelijkheden, het begrip kwaliteit, de toetsing en kwaliteit van de compensatieplannen en uitgevoerde compensatie, de informatie-uitwisseling tussen GS en PS en de uitvoering van de PS-opdracht. Hoofdstuk 2 bevat de beantwoording van de onderzoeksvragen op hoofdlijnen.

In lijn met het onderzoek uit 2009 richt dit vervolgonderzoek zich op de stappen die volgen nadat is vastgesteld dat natuurcompensatie dient te worden toegepast. Ook nu maakt de compensatie in het kader van de herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur (EHS) die niet is gebaseerd op ruimtelijke ingrepen geen onderdeel uit van het onderzoek. Wat beschermde gebieden betreft, is aangesloten bij de afbakening zoals deze is weergegeven in de regelgeving betreffende natuurcompensatie van de provincie Noord-Brabant. Dit vervolgonderzoek heeft, aansluitend op de onderzoeksperiode van het onderzoek uit 2009, betrekking op de periode 1 juli 2008 tot eind 2013.

De onderzoeksvragen zijn beantwoord door middel van documentanalyse, dossieronderzoek, veldbezoeken en verdiepende interviews met betrokkenen binnen de provinciale organisatie. Een overzicht van de geraadpleegde documenten en gesprekspartners is opgenomen in bijlage 1, respectievelijk bijlage 2 van Deel II.

Het dossieronderzoek en de veldbezoeken zijn uitgevoerd voor een selectie van de 63 natuurcompensatieprojecten die in 2005 of later zijn gestart en medio 2013 waren uitgevoerd of nog liepen. De rekenkamer heeft 16 projecten geselecteerd: 9 van de 23 projecten die in 2009 waren onderzocht en 7 van de 43 projecten die daarna zijn gestart dan wel in 2009 niet zijn onderzocht. De volgende criteria waren uitgangspunt voor de selectie van de eerder onderzochte projecten:

- de rekenkamer constateerde in 2009 dat de kwaliteit van de waargenomen compensatiemaatregelen (ver) onder de maat was en de termijn waarop de natuurcompensatie moest zijn uitgevoerd was medio 2013 verstreken (2);
- aselecte keuze van de helft van de projecten waarvoor geldt dat de rekenkamer in 2009 de compensatiemaatregelen in het veld niet kon beoordelen en de termijn waarop de natuurcompensatie moest zijn uitgevoerd was medio 2013 verstreken (7).

Van de projecten die na het rekenkameronderzoek in 2009 zijn gestart dan wel in 2009 niet zijn onderzocht:

- is aselect eenderde geselecteerd waarbij kan worden uitgegaan van een gerealiseerd project (7).

In dit vervolgonderzoek zijn dezelfde normen gehanteerd als in het onderzoek uit 2009. Daarnaast zijn voor de geselecteerde projecten die na februari 2011 zijn gestart de regels gehanteerd die daarop van toepassing zijn. Vanaf 2011 is er namelijk voor natuurcompensatie op nationaal en provinciaal niveau nieuwe wet- en regelgeving van kracht geworden (zie paragraaf 2.1). Zie voor de normen bijlage 3 van Deel II en voor een uitgebreidere toelichting op de opzet van het onderzoek hoofdstuk 1 van Deel II.

2 Bevindingen op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk geeft de rekenkamer voor de onderzoeksvragen en aanbevelingen op hoofdlijnen aan welke ontwikkelingen er zijn geweest in de periode na het rekenkameronderzoek uit 2009.

2.1 Provinciale taken en verantwoordelijkheden natuurcompensatie

De eerste onderzoeksvraag luidt: *wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de provincie met betrekking tot natuurcompensatie?*

Om deze vraag te beantwoorden heeft de rekenkamer de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bestudeerd. Op basis van de bestudeerde documenten en gevoerde gesprekken constateert de rekenkamer dat er voor natuurcompensatie sinds 2009 enkele wijzigingen hebben plaatsgevonden in landelijke en provinciale wet- en regelgeving. Zo heeft de provincie in 2010 haar beleidsregel Natuurcompensatie verwerkt in de in 2011 van kracht geworden Verordening ruimte (VR 2011), is in 2010 op rijksniveau de voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK) vervangen door de Index Natuur en Landschap, heeft de provincie in 2012 in aansluiting daarop haar natuurgebiedsplannen en beheersgebiedsplan vervangen door het Natuurbeheerplan 2013 en is in 2012 op landelijk niveau de Nota Ruimte vervangen door de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR; beleidskader) en is de daarop gebaseerde uitbreiding van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro; wetgeving) van kracht geworden. De taken en verantwoordelijkheden van de provincie voor natuurcompensatie zijn hetzelfde gebleven.

Provincies zijn verantwoordelijk voor:

- het uitwerken van het (inter)nationale beleid voor natuurbescherming op regionaal niveau.

De provincie heeft hieraan tot 1 maart 2011 voldaan met de beleidsregel Natuurcompensatie en vanaf die datum via artikel 4 van de VR. In deze uitwerkingen zijn de voorwaarden opgenomen waaronder in de provincie Noord-Brabant gecompenseerd moet worden en criteria waaraan compensatie dient te voldoen. De rekenkamer constateert dat de beleidsregel aansloot bij de landelijke wet- en regelgeving. Dat geldt ook voor de latere uitwerking in de VR. Was de beleidsregel in aanvulling op de landelijk beschermde EHS van toepassing op de gehele Groene Hoofdstructuur (GHS), het Agrarische Hoofdstructuur-landschap (AHS-landschap) en op gebieden die in vigerende bestemmingsplannen zijn bestemd als bos- of natuurgebied, met de VR 2011 is alleen de EHS nog compensatieplichtig, omdat de indeling in GHS en AHS onder andere veel vragen oproept in het veld. Daarbij is echter niet alleen het rijksgedeelte maar ook het provinciale gedeelte van de EHS als EHS beschermd. Sinds de herijking van de EHS door het Rijk hanteert de provincie namelijk een omvangrijkere EHS dan de EHS die voor Noord-Brabant door het Rijk is

vastgelegd; de EHS-onderdelen die door het Rijk uit de EHS zijn geschrapt, zijn door de provincie aangemerkt als provinciale EHS.

Andere wijzigingen ten opzichte van de beleidsregel zijn bijvoorbeeld:

- een ingreep in de EHS is om meer redenen dan voorheen toegestaan;
- er hoeft geen natuurcompensatieovereenkomst meer tussen gemeenten en provincie te worden afgesloten als de gemeente initiatiefnemer is van de ingreep;
- er mag in de niet gerealiseerde delen van de EHS worden gecompenseerd, waar voorheen compensatie in de EHS slechts in enkele omschreven uitzonderingsvallen was toegestaan;¹
- een verordening is bindend (provinciale ‘wetgeving’) en geeft daarmee een strakker regime dan een beleidsregel welke een afwegingskader is waarvan kan worden afgeweken;
- het aanwijzen van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. De provincie heeft hieraan tot najaar 2012 voldaan met haar natuurgebiedsplannen en beheersgebiedsplan en daarna met het Natuurbeheerplan 2013. Zie paragraaf 2.2;
- het nakomen van de natuurcompensatieverplichtingen. De provincie ziet toe op een correcte toepassing en uitvoering van het natuurcompensatiebeginsel. Als de provincie zelf initiatiefnemer is van een ruimtelijke ingreep waarbij schade wordt veroorzaakt aan beschermde gebieden, is de provincie daarnaast verantwoordelijk voor de toepassing en uitvoering van de natuurcompensatie. De rekenkamer constateert dat de provincie in vergelijking met 2009 meer en actiever uitvoering geeft aan deze taken. Zie paragraaf 2.3, 2.4 en 2.6.

Wijzigingen provinciale regels in de nabije toekomst

Op 17 december 2013 hebben GS een herziene Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de VR 2014 vastgesteld.² De VR omvat voor natuurcompensatie twee belangrijke wijzigingen:

- Zo lang er sprake is van overbegrenzing (de EHS is in de praktijk groter dan de EHS zoals door de provincie gedefinieerd), moet de compensatie in de niet gerealiseerde delen van de EHS plaatsvinden. Dit provinciale beleid past binnen het Tweede Kamerbesluit dat natuurcompensatie mede ingezet moet worden om EHS-nieuwe natuur te realiseren waarvoor onvoldoende overheidsgeld beschikbaar is. Dit maakt de zoekslag naar een compensatielocatie eenvoudiger voor de initiatiefnemer, maar het doorleveren van de gronden in de niet gerealiseerde EHS zal veel inspanning en geld kosten (landelijke discussie over gelijkberechtiging), zo is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven.

¹ Hiervoor is gekozen omdat het nationale en provinciale beleid erop gericht is om de EHS zo snel mogelijk (in 2018 (robuust)) gerealiseerd te hebben. Verder zijn provincies met de ondertekening van het Decentralisatieakkoord Natuur door het Rijk en de provincies onder andere verantwoordelijk geworden voor de realisatie van de (herijkte) EHS.

² Deze zijn inmiddels ook door PS vastgesteld (7 februari 2014).

- Waar financiële compensatie eerder alleen onder strikte voorwaarden mogelijk was, kunnen initiatiefnemers vanaf 2014 kiezen tussen fysieke en financiële compensatie. Bij financiële compensatie hoeft de initiatiefnemer alleen een geldbedrag over te maken en is de provincie verantwoordelijk voor de invulling van de compensatie. Dit betekent een andere rol voor de provincie (regie). Ambtelijk is aangegeven dat “hoewel de verwachting is dat er om pragmatische redenen sneller voor financiële compensatie zal worden gekozen, financiële compensatie binnen de gemeenten politiek gezien gevoelig/lastig ligt omdat daarbij de kans groot is dat niet in de buurt van de ingreep of in de gemeente zelf wordt gecompenseerd”.

2.2 Begrip en invulling kwaliteit

De tweede onderzoeksvraag luidt: *hoe definieert de provincie het begrip kwaliteit en op welke manier geeft ze invulling aan de kwaliteitseis?*

De uitwerking van het begrip ‘kwaliteit’ speelt bij natuurcompensatie een essentiële rol: immers daarmee wordt bepaald wat en hoe gecompenseerd dient te worden. Tot 2 oktober 2012 had de provincie de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS aangewezen, de kwaliteit ervan gedefinieerd en de begrenzing ervan vastgelegd in elf natuurgebiedsplannen en één beheersgebiedsplan. Daarna is dit vastgelegd in het Natuurbeheerplan 2013, waarin de actuele situatie en gewenste eindsituatie in beeld zijn gebracht. De definities van kwaliteit zijn hetzelfde gebleven, maar in plaats van het landelijke Handboek Natuurdoeltypen in Nederland (2001) is de in 2010 verschenen Index Natuur en Landschap gebruikt. De provincie werkt(e) bij natuurcompensatie met deze plannen. Bij het bepalen van de omvang van de compensatie zijn de te compenseren natuurwaarden ingedeeld in vier categorieën waarbij afhankelijk van de ontwikkelingstijd van de natuur een kwantiteitstoeslag (in oppervlakte en budget) bovenop de één op één compensatie van toepassing is. Met de VR 2011 zijn de regels daarbij strenger geworden dan in de beleidsregel.

De rekenkamer constateert dat de provincie dezelfde definitie van het begrip kwaliteit hanteert als in 2009 en daarbij aansluit bij de landelijk gehanteerde definities/indeling. Ook constateert de rekenkamer dat de provincie een strengere invulling heeft gegeven aan de kwaliteitseis.

2.3 Compensatie en beheer

De derde en vierde onderzoeksvraag luiden samengevoegd: *in hoeverre en op welke manier toetst de provincie de compensatieplannen en de uitgevoerde compensatie en het beheer daarvan aan de kwaliteitseisen?*

De provincie is verantwoordelijk voor het nakomen van de natuurcompensatieverplichtingen. Voor de realisatie van compensatie is het cruciaal dat alle partijen de (contractueel) vastgelegde afspraken nakomen. Bij haar vorige onderzoek maakte de rekenkamer kritische opmerkingen op dit punt.

Uit de bestudeerde documenten, dossiers, veldbezoeken en gesprekken blijkt dat de provincie sinds 2010 verschillende acties heeft ondernomen om verbeteringen door te voeren voor natuurcompensatie. Veel van deze acties worden ook genoemd in een notitie van 1 juni 2010 waarin GS de Statencommissie Ruimte en Milieu (RM) informeren over hun eigen bevindingen en in gang gezette acties.

Beschrijving werkproces

In 2010 is het werkproces ten aanzien van natuurcompensatie doorgelicht en herijkt. De taken en verantwoordelijkheden van de betrokken clusters Ruimte en Natuur en Milieu (NenM) zijn daarbij vastgelegd in een werkinstructie die in 2012 is geactualiseerd.³ De rekenkamer constateert dat hiermee in tegenstelling tot haar bevindingen in 2009 de werkprocessen voor de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid nu wel (op papier) zijn vastgelegd en deze de vigerende regels volgen. Ze merkt daarbij echter wel op dat de instructie pas een jaar na het van kracht worden van de VR 2011 daarop is aangepast, deze enkele onjuistheden/slordigheden bevat en op een aantal punten niet meer actueel is. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt dit onderkend en is aangegeven dat het werkproces, ook vanwege een aantal op handen zijnde wijzigingen zoals de VR 2014 en het uitbesteden van de handhaving, moet worden aangepast.

Voor natuurcompensatie komen de te volgen stappen grofweg neer op:

Beoordeling

- Afdeling Toezicht ruimtelijke ontwikkeling (TRO) van het cluster Ruimte toetst en beoordeelt het natuurcompensatieplan, de natuurcompensatieovereenkomst en het verzoek om herbegrenzing EHS aan de vigerende regels. Afdeling Natuur en Landschap (NenL) van het cluster NenM adviseert TRO daarover.

Registratie

- TRO registreert het natuurcompensatieproject in het toezichtsoverzicht.

Bewaken uitvoering/voortgang

- TRO bewaakt de voortgang van de uitvoering door er zorg voor te dragen dat:
 - jaarlijks bij de gemeenten navraag wordt gedaan naar de stand van zaken (monitoring; ‘papiercontrole’) en;
 - na gereedmelding door gemeente en/of verstrijken van de realisatietermijn een (veld)controle wordt uitgevoerd.

In beide gevallen bepaalt TRO vervolgens de gepaste vervolgactie.

³ In dit rapport worden de organisatieaanduidingen gebruikt die van kracht zijn geworden na de reorganisatie van de provinciale organisatie in 2013. De directie Ruimtelijke Ontwikkeling en Handhaving (ROH) is vervangen door het cluster Ruimte en de directie Ecologie (ECL) door het cluster NenM.

- Bij financiële compensatie stort NenL het geld in de provinciale compensatievoorziening en doet voorstellen tot aanwending van de middelen voor realisatie van nieuwe natuur.

De verantwoordelijkheden zijn daarmee, zoveel als de provincie wenselijk achtte, bij één cluster gelegd; het cluster Ruimte. Bestuurlijk is de gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen en ambtelijk het cluster Ruimte verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid en daarmee voor het toezicht op de uitvoering van compensatie aangezien dit beleid is opgenomen in de VR waarvoor deze partijen verantwoordelijk zijn. De gedeputeerde Ecologie en Handhaving is eindverantwoordelijk voor het natuurbeleid. NenM heeft bij natuurcompensatie ‘aan de voorkant’ van het proces een adviserende rol over de inhoud van de compensaties en is verantwoordelijk voor de aanwending van de middelen die via financiële compensaties binnenkomen. Bestuurlijk is tegenover de rekenkamer aangegeven dat de gedeputeerden in het algemeen één keer in de twee weken op bilateraal niveau met elkaar overleggen en afstemmen over de belangrijkste actuele zaken, waarbij soms ook natuurcompensatieprojecten aan de orde komen. Op basis van haar onderzoek constateert de rekenkamer verder dat de werkinstructie in de praktijk wordt gevolgd.

Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat binnen NenM voldoende capaciteit beschikbaar is voor natuurcompensatie (het aantal uren is ten opzichte van 2009 verdubbeld), maar TRO knelpunten ervaart. Vanuit TRO is aangegeven dat werkzaamheden die aan termijnen gebonden zijn prioriteit krijgen (bestemmingsplannen), zodat er voor natuurcompensatie minder capaciteit beschikbaar is dan beoogd. De rekenkamer merkt daarbij echter op dat ook het aantal uren ten opzichte van de periode vóór 2010 is gehalveerd. Dit, terwijl de meeste taken op het gebied van natuurcompensatie bij TRO liggen.

Inmiddels is bekend dat de provincie de veldcontroles, welke voorheen door het cluster Ruimte werden uitgevoerd, voor 2014 aan een Omgevingsdienst (OD) heeft opgedragen (uitbesteding).

Natuurcompensatieovereenkomst

In de natuurcompensatieovereenkomst moeten afspraken worden opgenomen over de inrichting en het beheer van de compensatielocatie. In 2009 stelde de rekenkamer vast dat de compensatieovereenkomsten qua volledigheid en kwaliteit van de informatie voor verbetering vatbaar waren. GS kwamen in 2010 tot een vergelijkbare conclusie nadat alle natuurcompensatiedossiers van vóór 2010 opnieuw waren bekeken. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat men alerter is geworden op datgene wat moet worden vastgelegd. Op basis van het dossieronderzoek constateert de rekenkamer grosso modo dat de kwaliteit en volledigheid van de overeenkomsten nauwelijks is verbeterd.

Onderdelen die meer aandacht verdienen zijn:

- de duidelijkheid over de te compenseren oppervlakte en de onderbouwing daarvan;
- de concreetheid van het inrichtingsplan (duidelijkheid over de feitelijke inhoud van de compensatie);
- de aanwezigheid en concreetheid van het beheerplan en duidelijkheid over wie het beheer zal uitvoeren;
- de kwaliteit van het kaartmateriaal, zodat de exacte locaties (beter) kunnen worden achterhaald.

De rekenkamer is van mening dat bovenstaande informatie noodzakelijk is om het beleid juist te kunnen uitvoeren. Als deze informatie niet beschikbaar of niet duidelijk is, wordt een goede beoordeling van de voorziene en uitgevoerde maatregelen en het beheer erg moeilijk, zo niet onmogelijk.

Veldcontroles

In 2009 stelde de rekenkamer vast dat de provincie in tegenstelling tot haar eigen regels geen veldcontroles uitvoerde. In 2011 en 2013 hebben wel veldcontroles plaatsgevonden. Daarbij zijn de meeste natuurcompensatieprojecten die daarvoor in aanmerking kwamen gecontroleerd. Wel heeft de rekenkamer vastgesteld dat deze controles niet altijd tijdig hebben plaatsgevonden. Er was voor 2013 ook nog een tweede ronde veldcontroles gepland, maar deze is door capaciteitsproblemen/ andere prioriteiten binnen TRO doorgeschoven naar 2014.

De rekenkamer constateert op basis van haar veldbezoeken dat de provincie enkele dossiers te vroeg heeft afgesloten. Hiervan is sprake indien de compensatie nog niet in voldoende mate is gerealiseerd. Bij één dossier constateert de rekenkamer dat het niet tijdig uitvoeren van de veldcontrole de realisatie van de compensatie met zeker vier jaar heeft vertraagd. Gezien deze bevindingen in combinatie met het feit dat de conclusie van de toezichthouder die de veldcontroles uitvoert zonder een collegiale beoordeling door (bijvoorbeeld) NenL wordt gevolgd en het beperkte budget dat voor 2014 beschikbaar is voor inhuren van de OD's ten behoeve van de veldcontroles⁴, acht de rekenkamer de opzet van deze controles en de daartoe op te stellen contracten met de OD's een aandachtspunt.

De provincie voert na deze controles geen veldcontrole meer uit om na enkele jaren te kijken of de compensatie nog steeds voldoet. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat hiervoor is gekozen omdat het EHS is en blijft en daarmee onder de Subsidieregeling natuur en landschapsbeheer Noord-Brabant valt, en er meestal een terreinbeherende organisatie verantwoordelijk is voor het beheer. De rekenkamer merkt bij dit laatste op dat voor de onderzochte projecten in ieder geval in een aantal gevallen niet bekend is wie verantwoordelijk is voor het beheer. Indien dit

⁴ Binnen het cluster Ruimte kan een deel van het werkbudget van ongeveer € 150.000 worden aangewend voor het inhuren van de OD's. Daaruit moeten vervolgens niet alleen werkzaamheden voor natuurcompensatie worden bekostigd, maar ook advieswerkzaamheden op andere terreinen.

wel bekend is, blijkt dit vaak de gemeente te zijn waardoor het door de provincie aangereikte argument niet opgaat. Daarnaast betekent de mogelijkheid tot het aanvragen van een subsidie nog niet automatisch dat een subsidie wordt aangevraagd en toegekend en het beheer ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd en van voldoende kwaliteit is. De rekenkamer acht het niet uitvoeren van een 'nacontrole' een risico voor de kwaliteit van de compensatie op de langere termijn als de verantwoordelijkheid voor het beheer niet is overgedragen aan een terreinbeherende organisatie.

Monitoringssystematiek en dossiervorming

Uit het vorige rekenkameronderzoek bleek dat de projecten wel, zoals voorgeschreven, werden geregistreerd maar dat de voortgang van de uitvoering daarentegen niet of nauwelijks werd gemonitord. Daarnaast constateerde de rekenkamer dat de kwaliteit van de 'papierenen' dossiers voor verbetering vatbaar was. In 2010 gaven GS in lijn daarmee aan dat de dossiers op onderdelen administratief niet op orde waren. Vanaf 2010 heeft de provincie acties ondernomen ter verbetering van de dossiervorming en monitoring. Zo is daaraan expliciet aandacht besteed in het herijkte werkproces en de VR. De rekenkamer constateert dat de provincie conform haar eigen regels naast het registreren van de projecten, sinds 2010 ook jaarlijks de gemeenten vraagt naar de stand van zaken van de lopende compensatieprojecten (monitoring). Daarnaast constateert de rekenkamer dat hoewel enkele van de onderzochte dossiers verbeterd zijn, in meerdere dossiers essentiële documenten ontbreken. Zo is in een aantal gevallen de overeenkomst niet aanwezig, is in het algemeen geen informatie opgenomen over de uitgevoerde veldcontrole en het vervolg daarop en is weinig informatie aanwezig over de vervolgacties naar aanleiding van de 'papierenencontroles' (jaarlijkse monitoring). Wel constateert de rekenkamer dat de dossiers in het digitale documentaire informatiesysteem (Corsa) op zich goed toegankelijk zijn, mits men beschikt over de juiste casenummers.

Conform de provinciale regels moet natuurcompensatie vierjaarlijks geëvalueerd worden. Het werkproces is zowel in 2010 als in 2012 geëvalueerd en zal in 2014 weer worden herijkt. Het beleid op zich is niet expliciet geëvalueerd. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven, dat er sprake is van een continue zoekslag naar verbetermogelijkheden, naar aanleiding van zowel interne signalen als signalen die van de buitenwacht worden verkregen.

Afsluitend

Op basis van haar dossieronderzoek en veldbezoeken stelt de rekenkamer vast dat de provincie in de periode 2010-2013 meer inhoudelijk aandacht heeft besteed aan de natuurcompensatieprojecten dan in de periode daarvoor. In tegenstelling tot de situatie in 2009 is de provincie nu ook in de praktijk na goedkeuring van de compensatie nog betrokken bij de uitvoering. Hierdoor heeft ze nu ook meer zicht op de voortgang en resultaten van de uitvoering. Wel zijn er op verschillende punten nog stappen te zetten.

2.4 Maatregelen bij achterblijven uitvoering en beheer

In het vorige rekenkameronderzoek stelde de rekenkamer vast dat GS belang hechten aan handhaving, maar dat dat in de praktijk niet of nauwelijks tot uitvoering werd gebracht. Na goedkeuring van de compensatieplannen was de provincie immers niet meer betrokken bij de uitvoering.

Vanaf 2010 zijn verschillende acties ondernomen om ook de handhaving op te pakken. Zo is in 2010 bestuurlijk bij de gemeente aandacht gevraagd voor de uitvoering van de compensatie conform de afspraken en heeft in 2010 en 2011, na het nalopen van de compensatieprojecten, indien nodig, ambtelijk en bestuurlijk overleg plaatsgevonden. Daarna is ervoor gekozen om, als uit de 'papieren'- of veldcontrole blijkt dat de natuurcompensatiemaatregelen niet of niet conform de overeenkomst zijn uitgevoerd, bij de betreffende gemeenten ambtelijk aandacht te vragen voor de tekortkomingen (maatwerk, vaak per brief) om er zorg voor te dragen dat de maatregelen alsnog worden uitgevoerd. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is aangegeven dat het in de meeste gevallen geen onwil is bij de gemeenten, maar er plausibele redenen zijn waarom het nog niet (voldoende) af is. Op papier worden er daarnaast nog drie handhavingsmogelijkheden genoemd. In de praktijk zijn deze echter nog niet toegepast, zo is aangegeven.

Het zijn:

- er volgt bestuurlijk overleg als de provincie het gevoel krijgt dat haar opmerkingen niet serieus worden genomen;
- er volgt een interventie en/of bestuurlijk overleg als uit de tweede veldcontrole blijkt dat de afspraken nog niet zijn nagekomen. Bij dit en voorgaand punt kan gebruik worden gemaakt van het 'voor-wat-hoort-wat principe', waarbij bijvoorbeeld overwogen kan worden om niet eerder aan verzoeken van de betreffende gemeente mee te werken dan nadat de compensatie (juist) is uitgevoerd;
- er wordt eventueel gebruik gemaakt van een boeteclausule.

De rekenkamer constateert op basis van haar dossieronderzoek dat gemeenten ten opzichte van 2009 vaker worden aangesproken als afspraken niet of niet geheel worden nagekomen, maar de provincie daarbij soms wel erg laat en soms ook erg toegeeflijk is in haar handhaving. Ook blijkt uit het dossieronderzoek dat er relatief weinig informatie in de dossiers aanwezig is over afspraken/contacten met de gemeenten.

2.5 Informatie-uitwisseling tussen GS en PS over natuurcompensatie

Bij brief van 5 januari 2010 hebben GS PS/de commissie RM geïnformeerd over de acties die zij in gang hebben gezet naar aanleiding van het rekenkamerrapport. De actiepunten zijn samen met het rekenkamerrapport inhoudelijk besproken in de commissie RM op 21 januari 2010 en vervolgens in de PS-vergadering van 5 februari 2010. PS gaven daarbij GS de opdracht om uiterlijk juni 2010 een plan van aanpak aan hen te sturen. GS hebben dit ingevuld via een notitie van 1 juni 2010 waarin de commissie RM wordt geïnformeerd over de resultaten van een aantal van de in gang gezette acties. De notitie is ter kennisneming geagendeerd voor de commissievergadering van 18 juni 2010, waarin deze niet is besproken.

In juni 2010 hebben GS PS/de commissie RM voor het laatst expliciet geïnformeerd over de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten. Daarna zijn soms wel enkele grotere en/of politiek gevoelige natuurcompensatieprojecten aan de orde geweest in een commissie- of PS-vergadering en/of in een provinciale begroting of jaarverslag. Voor 2013 stond een rapportage gepland, maar deze is uitgesteld in verband met het rekenkameronderzoek, zodat deze gelijktijdig met het rekenkamerrapport aan PS kan worden aangeboden.

PS zijn via het Natuurbeheerplan en het provinciaal blad wel geïnformeerd over de herbegrenzingsen en daarmee indirect over het feit dat GS een compensatie hebben goedgekeurd en er gecompenseerd is/moet worden. Verder is sinds de jaarstukken 2005 jaarlijks inzicht gegeven in de Reserve compensatie Natuur- en landschapswaarden die in 2005 door PS is ingesteld en in 2013 door hen is opgeheven. Uit de jaarstukken wordt niet duidelijk wat de reden is van het opheffen van deze reserve. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat de reserve is opgeheven, omdat deze in 2012 op € 0 was komen te staan door aanwending van de financiële middelen voor compensatie. Wel is er, zo is gesteld, nog steeds een voorziening, waarin financiële natuurcompensaties worden gestort, aanwezig en in gebruik.

De rekenkamer constateert dat PS slechts sporadisch expliciet door GS over het onderwerp natuurcompensatie zijn geïnformeerd en het onderwerp ook anderszins niet tot verhoogde aandacht van PS heeft geleid.

2.6 Uitvoering opdracht PS aanbevelingen rekenkamer 2009

De rekenkamer geeft hierna per aanbeveling kort aan wat in 2009 de aanleiding was voor het formuleren van de aanbeveling en of deze aanbeveling tot acties heeft geleid. Daarmee wordt ook antwoord gegeven op de vraag in hoeverre GS de opdracht van PS hebben uitgevoerd om de aanbevelingen op te pakken. De eerste twee aanbevelingen zijn daarbij samengevoegd.

- 1. Zie toe op een strikte toepassing van natuurcompensatie**
- 2. Richt de provinciale organisatie zo in dat sprake is van zowel kwantitatieve als kwalitatieve borging van dit toezicht**

Deze aanbevelingen vloeiden voort uit de conclusie van de rekenkamer dat de provincie de provinciale regels voor natuurcompensatie in de praktijk onvoldoende naleefde. Zo was de provincie in strijd met de nationale en provinciale regels na goedkeuring van de compensatieplannen door GS niet meer bij de uitvoering van de plannen betrokken. Ook waren de provinciale regels niet uitgewerkt in werkprocessen en bestond er onduidelijkheid over de taakverdeling tussen de betrokken clusters en vond tussen deze clusters ook onvoldoende afstemming plaats.

Twee maanden na het verschijnen van het rekenkamerrapport informeren GS PS over een aantal acties dat in gang is gezet.

Zoals beschreven in paragraaf 2.3 en 2.4 heeft de provincie verschillende acties ondernomen om verbeteringen door te voeren. In 2010 is het werkproces herijkt en zijn de verantwoordelijkheden voor natuurcompensatie binnen de provinciale organisatie vastgelegd in een werkinstructie die in 2012 is geactualiseerd. De stappen die daarin worden onderscheiden worden (beter) gevolgd. Met de VR 2011 maken compensatieplannen onlosmakelijk deel uit van het bestemmingsplan. Dit is een verbetering omdat daardoor sprake is van planologische verankering. Op het punt van volledigheid en kwaliteit ziet één van de drie nieuwe natuurcompensatieovereenkomsten er duidelijk beter uit dan de oude overeenkomsten. Maar over het geheel genomen verdienen met name de te compenseren oppervlakte en onderbouwing daarvan, het inrichtingsplan, kaartmateriaal en informatie over de invulling en daadwerkelijke uitvoering van het beheer meer aandacht/duidelijkheid. De monitoring van de voortgang van de projecten en de uit te voeren veldcontroles worden nu in het algemeen wel uitgevoerd. Ook komt het vaker voor dat gemeenten worden aangesproken als afspraken niet of niet geheel worden nagekomen. Daarbij is de provincie soms wel erg laat en soms ook erg toegeeflijk in haar handhaving waarbij zelfs enkele dossiers naar de mening van de rekenkamer te vroeg zijn afgesloten (de compensatie is nog niet voldoende gerealiseerd). De volledigheid van het dossier verdient ook meer aandacht. Zo ontbreekt daarin vaak informatie over de bevindingen van de veldcontroles, afspraken/contacten met de gemeenten naar aanleiding van de bevindingen en is de natuurcompensatieovereenkomst niet altijd in het dossier aanwezig. De rekenkamer constateert dat de provincie verbeteringen heeft doorgevoerd wat betreft het naleven van de provinciale regels. Op verschillende punten zijn nog stappen te zetten.

Uit de veldbezoeken constateert de rekenkamer samenvattend dat:

- van de negen eerder onderzochte projecten:
 - voor 2 projecten de natuurcompensatie nog steeds niet is gerealiseerd en daarmee veel te laat zal worden gerealiseerd ((ruim) onvoldoende beoordeeld);

- voor 1 project de natuurcompensatie nog steeds niet is gerealiseerd, maar verwacht wordt dat deze uiteindelijk wel correct zal worden gerealiseerd (de provincie heeft het dossier al afgesloten (voorbarig));
- 2 projecten die nog niet waren gerealiseerd, nu wel zijn gerealiseerd, de kwaliteit van de compensatie matig is maar de provincie de dossiers wel heeft afgesloten (voorbarig naar de mening van de rekenkamer);
- 2 projecten die nog niet waren gerealiseerd, nu wel zijn gerealiseerd en de kwaliteit van de compensatie voldoende is;
- bij 1 project verbeteringen zijn gerealiseerd, maar een deel van de compensatie nog steeds onvoldoende is gerealiseerd;
- voor 1 project de kwaliteit van de gerealiseerde compensatie nog steeds onvoldoende is en omdat er na vier jaar nog geen verbeteringen/oplossingen zijn gerealiseerd dit als ruim onvoldoende is beoordeeld.
- van de zeven nieuwe projecten die zijn onderzocht:
 - voor 4 projecten de natuurcompensatie nog niet is gerealiseerd, maar bij drie van de vier dit verklaarbaar is omdat de ingreep nog niet heeft plaatsgevonden;
 - voor 3 projecten de compensatie is gerealiseerd en de kwaliteit daarvan voldoende is.

Voor twee van de drie nieuwe projecten die na het vorige rekenkameronderzoek zijn gestart en die nu zijn onderzocht geldt in het algemeen dat ze op meer punten en beter aan de regelgeving voldoen. Echter, wat betreft (de kwaliteit van) de gerealiseerde compensaties kan, alle onderzochte projecten overziend in 2009 en 2013 niet echt gesproken worden van een verbetering.

Afspraken nagekomen en (voorziene) kwaliteit van de compensatie	Aantal van de onderzochte projecten/waarvan nieuw	
	2009	2013
++ (ruim voldoende)	2	0 / 0
+ (voldoende)	3	6 / 3
+/- (matig)	1	3 / 0
- (onvoldoende)	1	1 / 0
-- (ruim onvoldoende)	1	2 / 0
Niet te beoordelen	15	4 / 4
Totaal	23	16 / 7

Zie voor een uitgebreider samenvattend overzicht van de bevindingen van de onderzochte projecten bijlage 1 en voor een uitgebreide beschrijving van de resultaten van het dossieronderzoek en de veldbezoeken per onderzocht project hoofdstuk 3 van Deel II.

3. Maak daarbij in ieder geval gebruik van het instrument Bankgaranties

Deze aanbeveling vloeide voort uit de constatering van de rekenkamer dat de provincie andere overheden uitsluit van het overleggen van een bankgarantie als

waarborg voor de realisatie van natuurcompensatie. De rekenkamer beschouwde dit als een gemiste kans, temeer daar de regelgeving op nationaal niveau geen enkel beletsel hiervoor vormt.

De rekenkamer constateert op basis van de documentanalyse en gevoerde gesprekken dat GS zich in 2010 hebben beraden op het inzetten van het instrument bankgarantie bij andere overheden, maar daar gemotiveerd van hebben afgezien. GS stellen dat het niet past binnen de wijze waarop de provincie met andere overheden samenwerkt en dat met een goede inbedding van controle en monitoring in de organisatie, terugkoppeling daarvan met de betreffende gemeenten en vastlegging hiervan, hetzelfde resultaat bereikt kan worden met minder externe lasten en kosten. Er is wel nog gezocht naar andere mogelijkheden om regie te houden, maar dat heeft niet geleid tot de inzet van andere instrumenten. De rekenkamer merkt wel op dat GS in de notitie van 1 juni 2010 aan PS in deze verwijzen naar de bepaling over het boetebeding als waarborg, maar dat deze bepaling juist niet van toepassing was voor overeenkomsten tussen provincie en andere overheden. Verder constateert ze dat met de VR 2011 er zelfs geen verplichting meer is voor het opstellen van een natuurcompensatieovereenkomst tussen de provincie en gemeente als de gemeente initiatiefnemer is. De provincie hanteert het uitgangspunt dat er geen noodzaak is om overeenkomsten tussen overheden te sluiten. Een bestuurlijke afspraak achten GS voldoende. De rekenkamer merkt daarbij op dat dit betekent dat als de gemeente initiatiefnemer is, er naast ambtelijk of bestuurlijk overleg geen handhavinginstrumenten zijn. Als er in zo'n geval in plaats van een overeenkomst een bestuurlijke afspraak wordt gemaakt, betekent dit daarmee niet automatisch dat de uitvoering en het beheer van het compensatieplan, met een duidelijke omschrijving van rollen en verantwoordelijkheden voor de betrokken partijen, is vastgelegd. Dit betekent dus ook dat hoewel GS tegenover de rekenkamer hebben aangegeven dat er voor moet worden gezorgd dat het aan de voorkant goed is geregeld (geborgd) in overeenkomsten, dit bij projecten met een gemeente als initiatiefnemer niet altijd het geval zal zijn.

4. Organiseer een publiek toegankelijk informatiepunt waar een actueel inzicht verkregen kan worden in de stand van zaken rond de ingreep en compensatieverplichtingen

Deze aanbeveling vloeide voort uit de conclusie van de rekenkamer dat de provincie slechts in beperkte mate inzicht had in en greep had op de realisatie en het beheer van natuurcompensatieprojecten. De rekenkamer achtte een publiek toegankelijk informatiepunt van toegevoegde waarde bij het realiseren en beheren van natuurcompensatieprojecten. De redenering daarbij is dat als iedereen inzicht kan verkrijgen in de te realiseren compensatie en de actuele stand van zaken daarvan, dit:

- voor de provincie als een stimulans zal werken om toezicht te houden en indien nodig handhavend op te treden als compensatie achterblijft;

- betrokken overheden, maatschappelijke organisaties en burgers de mogelijkheid geeft zich op de hoogte te stellen omtrent het nakomen van de afspraken en bij het achterblijven daarvan dit onder de aandacht van de verantwoordelijke partijen kan brengen.

In hun vergadering van 5 februari 2010 nemen PS de motie aan waarbij GS worden verzocht om op zeer korte termijn een publiek toegankelijk informatiepunt te realiseren. In 2010 verwachtten GS dat een dergelijk informatiepunt (een compensatieviewer) per 1 januari 2011 operationeel zou zijn. Bij de uitwerking ervan werd echter geconcludeerd dat er al een dergelijk informatiepunt bestond. Provincies zijn namelijk verplicht om alle herbegrenzings te publiceren op de landelijke site www.ruimtelijkeplannen.nl en in Noord-Brabant moeten ze ook worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan. In 2012 werd voor 2013 ook nog een eigen viewer voorzien (<http://ruimtelijkeplannen.brabant.nl>). Recentelijk heeft de provincie echter geconstateerd dat de landelijke site en beoogde eigen viewer niet echt publieksvriendelijk zijn omdat de compensaties en ingrepen slechts impliciet zijn opgenomen; het vergt een flinke zoekslag om inzicht te krijgen. Met de Dienst Landelijk Gebied (DLG), die reeds beschikt over een openbare viewer, is vervolgens overlegd om te komen tot een publieksvriendelijke applicatie waarmee voor de natuurcompensatiedossiers inzicht kan worden gegeven in de (beoogde) ingrepen en welke compensatie daarvoor op welke locatie is/zal worden gerealiseerd. De verwachting van de ambtelijke organisatie is dat deze applicatie in het eerste kwartaal van 2014 online is.

De rekenkamer constateert dat eind 2013 nog geen publieksvriendelijk informatiepunt was gerealiseerd, maar dat dit naar verwachting begin 2014 zal gebeuren.

5. Waarborg dat ook kleine compensatieverplichtingen worden nagekomen en onderzoek in dit verband de mogelijkheden tot bundeling van de desbetreffende compensatieplannen

Deze aanbeveling vloeide voort uit de constatering van de rekenkamer dat het relatief lastig en duur is om kleine arealen compensatie in te richten en te beheren. Door bundeling zouden de inrichtings- en beheerkosten per hectare beperkt kunnen worden.

GS gaven in reactie op het rekenkameronderzoek uit 2009 aan dat bundeling van kleine compensatieplannen reeds onderkend was en onder de aandacht was gebracht van relevante partijen. De keuze tot bundeling ligt bij de gemeenten, uitgezonderd financiële compensaties waar de provincie verantwoordelijk is en kan kiezen voor bundeling. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat hoewel gemeenten vaak spreken over mogelijkheden en wens tot bundelen, dit in de praktijk nog niet vaak gebeurt. Gemeenten en initiatiefnemers willen, zo wordt

daarbij gesteld, graag in de buurt van de ingreep compenseren. Wel zijn er enkele gemeenten die gebieden hebben aangekocht met het oog op compensatie. In verband met de controle, zo geven de gesprekspartners aan, vraagt de provincie in die gevallen wel om duidelijk aan te geven welk deel van het gebied met welke compensatieverplichting is gekoppeld. Uit het dossieronderzoek blijkt dat bij enkele van de onderzochte projecten sprake is van bundeling, waarbij in één geval niet duidelijk is welk deel van het compensatiegebied voor welke compensatieverplichting is.

Bij financiële compensatie worden de bijdragen door de provincie in een provinciale compensatievoorziening gestort en blijven beschikbaar voor natuurcompensatie. Dit biedt, zoals sinds 2010 ook expliciet is opgenomen in de werkinstructie, de mogelijkheid om met meerdere kleine financiële bijdragen een meer robuuste compensatie te realiseren of om een substantiële extra bijdrage te leveren aan te realiseren EHS- of compensatieprojecten. Deze insteek draagt bij aan de doelstelling uit het collegeakkoord om een robuuste EHS te realiseren. Tot eind 2013 was slechts in twee à drie gevallen sprake van financiële compensatie en daarbij is geen bundeling toegepast. In de VR 2014 kan, zoals eerder opgemerkt, gemakkelijker voor financiële compensatie worden gekozen.

De rekenkamer constateert dat op papier is gewaarborgd dat kleine compensaties worden nagekomen en daarbij oog is voor de mogelijkheid tot bundeling. In de praktijk is tot eind 2013 door een enkele gemeente wel, maar door GS nog geen bundeling is toegepast.

6. Rapporteer jaarlijks aan PS over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie

Deze aanbeveling vloeide voort uit de conclusie van de rekenkamer dat PS in de onderzoeksperiode niet structureel door GS zijn geïnformeerd over de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid.

GS hebben eind 2010 met het opstellen van de VR 2011 besloten om PS niet jaarlijks, maar met regelmaat te informeren over de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten. Hiermee is de bepaling over het opstellen van een jaarlijkse monitorrapportage die aan PS moest worden gezonden, komen te vervallen. Dit in lijn met, zo is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven, de provinciale regel dat PS alleen worden geïnformeerd als daartoe reden is (als het moet) en dat informatie daarbij zoveel als mogelijk wordt gebundeld.

In juni 2010 zijn PS voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten. Het idee was om ze najaar 2013 weer te informeren, maar dit is met reden verplaatst naar voorjaar 2014 (zie paragraaf 2.5).

De rekenkamer constateert dat GS de opdracht van PS om jaarlijks te rapporteren over natuurcompensatie niet hebben uitgevoerd. In plaats daarvan hebben GS aangegeven PS 'met regelmaat' te informeren. Wat in dit verband onder regelmaat moet worden verstaan, is niet duidelijk.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

De rekenkamer concludeert dat de provincie actiever en beter dan in de periode 2004-2008 uitvoering heeft gegeven aan haar taken op het gebied van natuurcompensatie, maar daarbij nog steeds onvoldoende waarborgt dat het compenseren van aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd en de compensatielocatie op de lange termijn zodanig wordt beheerd dat per saldo geen verlies aan natuurkwaliteit optreedt. De rekenkamer heeft daarnaast vastgesteld dat GS twee elementen van de opdracht van PS naar aanleiding van het rekenkameronderzoek uit 2009 in voldoende mate hebben uitgevoerd. Bij drie elementen plaatst de rekenkamer een kritische opmerking. Zo was er eind 2013 nog geen publieksvriendelijk informatiepunt dat controle (door derden) op de (ingreep-) en natuurcompensatielocatie mogelijk maakt, werden PS slechts zeer sporadisch geïnformeerd over de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten en vindt de rekenkamer dat het toezicht op een strikte toepassing van de compensatie-eisen nog beter kan.

Deze conclusies zijn gebaseerd op de volgende deelconclusies.

Taken en verantwoordelijkheden

De provincie Noord-Brabant heeft haar taken en verantwoordelijkheden voor natuurcompensatie adequater ingevuld en beter uitgevoerd dan in de periode 2004-2008.

Hierbij zijn twee conclusies van de rekenkamer uit 2009 nog steeds van toepassing:

- ***Regelgeving***
Binnen de provincie Noord-Brabant is sprake van een helder beleidskader met betrekking tot de toepassing van het compensatiebeginsel dat voldoet aan (de meest recente) nationale wet- en regelgeving.
- ***Definitie en invulling kwaliteit***
De provincie Noord-Brabant heeft op papier op adequate wijze invulling gegeven aan het begrip natuurkwaliteit.

Wel zijn er in de provinciale regelgeving enkele verbetermogelijkheden op het gebied van handhavingsinstrumenten als de gemeente initiatiefnemer is.

Verder geldt voor:

- ***Compensatie en beheer***
Aan de randvoorwaarden voor een goede toetsing van de compensatieplannen is voldaan. Zo zijn nu ook de taken/werkprocessen binnen de provinciale organisatie vastgelegd en worden deze nu in het algemeen consequenter en adequater uitgevoerd. De kwaliteit van de feitelijke toetsing op de plannen en uitgevoerde compensatie is echter nog onvoldoende. Hierdoor ontbreekt bij de

projecten bijvoorbeeld vaker informatie die voor een juiste uitvoering van het beleid noodzakelijk is. Zo zijn er nog verbetermogelijkheden bij het vastleggen van afspraken over de daadwerkelijke uitvoering van het beheer, duidelijkheid over de te compenseren oppervlakte, de onderbouwing daarvan en het kaartmateriaal, in de werkwijze bij en verslaglegging over de veldcontroles en de dossiervorming. Ook plaatst de rekenkamer een kanttekening bij de tijdigheid van de veldcontroles en de capaciteit die beschikbaar is voor controles.

- **Maatregelen als uitvoering en beheer achterblijven bij vereiste kwaliteit**
De provincie heeft gemeenten in de onderzoeksperiode vaker aangesproken als ze afspraken niet (voldoende) nakomen, maar treedt daarbij in haar handhavende rol nog te vaak onvoldoende krachtig op. De natuurcompensatie wordt nog vaak te laat en niet altijd (met) voldoende (kwaliteit) gerealiseerd.
- **Informatie-uitwisseling GS-PS**
GS hebben PS in de periode 2010-2013 slechts zeer sporadisch geïnformeerd over de stand van zaken van de uitvoering van de natuurcompensatieprojecten.

Opdracht PS naar aanleiding van rekenkameronderzoek uit 2009

Met uitzondering van toezicht op een strikte toepassing, het publiek toegankelijk informatiepunt en een jaarlijkse rapportage aan PS hebben GS de opdracht van PS in voldoende mate uitgevoerd.

3.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen aan GS

- 1 Compensatiemaatregelen: vastlegging en waarborg voor realisatie
 - Besteed bij het toezicht op de kwaliteit van de natuurcompensatieplannen/overeenkomsten meer aandacht aan duidelijkheid over de te compenseren oppervlakte, de onderbouwing daarvan, het kaartmateriaal, de afspraken over de daadwerkelijke uitvoering van het beheer en wie het beheer gaat uitvoeren.
 - Zorg voor een waarborg voor realisatie als de gemeente initiatiefnemer is.
- 2 Veldcontroles
 - Zorg bij uitbesteding van de veldcontroles aan derden voor een dusdanige regie op het proces dat de kwaliteit van de controles geborgd is.
 - Zorg ervoor dat de veldcontroles tijdig plaatsvinden.
 - Treed krachtiger (sneller en strenger) op als compensatiemaatregelen niet voldoende blijken te zijn uitgevoerd.
- 3 Dossiervorming en informatie-uitwisseling
 - Neem in het dossier altijd de natuurcompensatieovereenkomst en informatie op over de bevindingen van de uitgevoerde veldcontroles en de contacten met de gemeenten naar aanleiding van de monitoring en veldcontroles.

- Zorg ervoor dat het publiek informatiepunt, zoals aangekondigd, nu daadwerkelijk gerealiseerd wordt.
- Leg vast wanneer PS geïnformeerd zullen worden over de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten.

4 Reactie Gedeputeerde Staten

Op 22 april 2014 hebben GS de bestuurlijke reactie op het onderzoek vastgesteld. In deze bestuurlijke reactie wordt het volgende gemeld⁵:

Op 28 maart 2014 ontvingen wij uw concept rapport 'Kwaliteit natuurcompensatie provincie Noord-Brabant (vervolgonderzoek)' met het verzoek hierop te reageren. Het betreft hier een vervolgonderzoek op een eerder onderzoek van u uit 2009 naar de wijze hoe de provincie Noord-Brabant haar verantwoordelijkheden invult inzake natuurcompensatie. Mede naar aanleiding van uw rapport van 2009 hebben wij de werkwijze dienaangaande op een aantal punten (sterk) gewijzigd en verbeterd. In voorliggend rapport heeft u onze huidige wijze van opereren onderzocht. Daarnaast heeft u ook specifiek bezien in hoeverre uw aanbevelingen uit 2009 zijn opgevolgd.

Conclusies

Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op het voorliggende concept-rapport. Allereerst zijn wij verheugd dat u met ons van mening bent dat de wijze van opereren (sterk) is verbeterd ten opzichte van de periode die u eerder heeft onderzocht. Daarbij geeft de provincie in vergelijking met 2009 meer en actiever uitvoering aan de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie. Ook constateren wij mede op grond van uw bevindingen dat de projecten van na 2010 beter zijn gedocumenteerd en dat de kwaliteit ervan goed is. Wij constateren met u dat op een aantal punten nog verbetering mogelijk is, waaronder de aanwezigheid van ondertekende overeenkomsten en het achterblijven van daadwerkelijke realisatie van bepaalde zaken. Overigens zijn voor een groot deel van deze zaken reeds oplossingen voorzien. Wij zullen Provinciale Staten (PS) tegelijkertijd met onze reeds aangekondigde rapportage aangaande de stand van zaken van alle natuurcompensatielocaties, over de voortgang en implementatie van deze en andere maatregelen nader informeren aan de hand van uw definitieve rapport. Overigens constateren wij dat in uw Rapport van Bevindingen, ondanks eventuele tekortkomingen in het voortraject, in de meeste gevallen uw oordeel over de feitelijke uitvoering positief is, met uitzondering van de tijdigheid van de compensatie. Wij zullen dan ook in de toekomst nadrukkelijker sturen op termijnen.

Het gereed zijn van projecten

In uw conclusie stelt u ook dat “de provincie nog steeds onvoldoende waarborgt dat het compenseren van aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd en de compensatielocatie op de lange termijn zodanig wordt beheerd

⁵ GS maakten bij hun bestuurlijke reactie daarnaast nog twee opmerkingen naar aanleiding van het rapport van bevindingen (Deel II). De rekenkamer heeft deze opmerkingen beoordeeld en als gevolg daarvan het rapport op twee plaatsen aangevuld. Deze nagekomen opmerkingen zijn niet van invloed op de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer.

dat per saldo geen verlies aan natuurkwaliteit optreedt.” Voor zover uw kwalificatie ‘onvoldoende’ gebaseerd is op de procedure, dossiervorming en door ons gevoerde werkwijze achten wij dit een (te) zware kwalificatie. Zeker gezien de nog te treffen en reeds ingezette verbeteringen, zijn wij van mening dat de geconstateerde tekortkomingen in de toekomst niet langer aan de orde zullen zijn.

Voor zover de kwalificatie betrekking heeft op de wijze van beoordelen wanneer een compensatielocatie als gereed kan worden beschouwd, constateren wij een verschil van inzicht. U stelt dat wij de ontwikkeling van de locatie langer moeten volgen, voordat wij kunnen concluderen dat het beoogde natuurdoel is of zeker zal worden bereikt. Wij zijn deze mening niet toegedaan. Nadat wij hebben geconstateerd dat een compensatielocatie conform het compensatieplan is ingericht en het aanloopbeheer correct wordt uitgevoerd, zodat het beoogde natuurbeheertype zal worden bereikt, sluiten wij het compensatiedossier af. Vanaf dat moment behoort deze locatie tot de gerealiseerde EHS en zal deze op eenzelfde wijze als de overige gerealiseerde EHS worden beschouwd.

Aanbevelingen

De aanbevelingen die u ons doet, kunnen wij met uitzondering van het hierna gestelde volledig onderschrijven en vormen een extra ondersteuning in de voorziene of reeds gestarte verbetertrajecten.

De aanbeveling die wij echter niet onderschrijven is dat u een afspraak tussen overheden als onvoldoende waarborg beschouwd dat de natuurcompensatie daadwerkelijk gerealiseerd zal worden in het geval een gemeente initiatiefnemer is. Dit was ook uw aanbeveling in 2009. Wij hebben daar toen gemotiveerd geen gevolg aan gegeven, en zijn nog steeds van mening dat een afspraak tussen overheden volstaat. Wij zien, ook na kennisneming van uw bevindingen, geen aanleiding ons standpunt hierin te wijzigen.

5 Nawoord rekenkamer

De rekenkamer heeft met genoeg geconstateerd dat GS haar aanbevelingen, op één na, volledig onderschrijven. De rekenkamer beveelt PS aan om zich te laten informeren over de uitwerking en daadwerkelijke toepassing van deze aanbevelingen.

In hun bestuurlijke reactie geven GS op onderdelen een wat rooskleuriger interpretatie aan de onderzoeksbevindingen dan de rekenkamer. Daarnaast worden twee zaken helaas anders geïnterpreteerd dan de rekenkamer heeft bedoeld.

Wat betreft de aanbeveling om te zorgen voor een waarborg voor realisatie als een gemeente initiatiefnemer is, merkt de rekenkamer op dat ze hiermee niet doelt op een bankgarantie (aanbeveling uit 2009, waarvan gemotiveerd is afgezien) maar met name op een schriftelijk vastgelegde afspraak. Met de VR 2011 is er, als de gemeente initiatiefnemer is, geen verplichting meer tot het opstellen van een natuurcompensatieovereenkomst waarin wordt vastgelegd wat, wanneer en hoe gecompenseerd gaat worden. GS achten in dat verband een bestuurlijke afspraak voldoende. De rekenkamer vindt dat een dergelijke afspraak dan wel schriftelijk moet zijn vastgelegd, juist met het oog op de controlerende en handhavende rol van de provincie. Dit sluit ook aan bij het belang dat GS zelf hechten aan 'het goed regelen aan de voorkant', zoals tegenover de rekenkamer aangegeven. In dat verband werd ook gesproken over het borgen van afspraken in overeenkomsten.

De conclusie dat nog steeds onvoldoende wordt gewaarborgd dat de aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd is gebaseerd op het geheel aan bevindingen en constatering van de rekenkamer. Tot eind 2013 was er vaak nog geen sprake van transparante, juiste en tijdige realisatie van de onderzochte compensatieverplichtingen.

Hoewel de rekenkamer op basis van de gesignaleerde ontwikkelingen *voor de toekomst* een gepast vertrouwen heeft in een correcte uitvoering van de projecten, werd tot eind 2013 de feitelijke uitvoering van de onderzochte compensaties nog vaak te laat en niet altijd (met) voldoende (kwaliteit) gerealiseerd. Van de 13 onderzochte projecten die gerealiseerd hadden moeten zijn, waren er slechts 5 in voldoende mate gerealiseerd, 4 zijn matig dan wel onvoldoende gerealiseerd en de andere 4 zijn nog niet gerealiseerd en daarmee (veel) te laat. Daarbij geldt dat de provincie drie dossiers al heeft afgesloten, waarvoor de rekenkamer op basis van haar veldbezoek constateerde dat de compensatie nog niet dan wel nog niet volledig conform de compensatieovereenkomst was uitgevoerd (zie paragraaf 3.5, 3.6 en 3.8 van Deel II). Voor een ander project geldt dat de provincie en uitvoerder van de compensatie juist door het onderzoek van de rekenkamer er achter zijn gekomen dat de aanplant die vier jaar geleden zou zijn gerealiseerd, nog steeds niet heeft plaatsgevonden (zie paragraaf 3.4 van Deel II).

De rekenkamer zal met belangstelling de vorderingen naar realisatie van de reeds lopende en toekomstige natuurcompensatieprojecten volgen en hoopt dat door de nog te treffen en reeds in gang gezette verbeteringen van de provincie de geconstateerde tekortkomingen in de toekomst niet langer aan de orde zullen zijn.

Vastgesteld door de Zuidelijke Rekenkamer op 6 mei 2014.

drs. L. Markensteyn
voorzitter

drs. P.W.M. de Kroon
directeur - secretaris

Bijlage 1 Samenvattende overzichten projecten

In onderstaande tabel worden samenvattend per onderzocht natuurcompensatieproject enkele algemene gegevens gepresenteerd:

- de datum van de natuurcompensatieovereenkomst;
- de compensatieomvang;
- of er al dan niet sprake is van een inrichtingsplan;
- of er al dan niet sprake is van een beheerplan;
- datum veldcontrole door de provincie.

Project	Datum overeenkomst	Omvang	Inrichtingsplan	Beheerplan	Datum veldcontrole
Gildehuis, Nuenen	[21-12-2004] ¹	5.050 m ²	ja	ja	apr-13
Oekelsbos, Zundert	30-03-2005	9,34 ha	ja	ja	n.v.t. ²
Fietspad , Waalwijk	15-08-2006	0,17 ha	ja	nee	okt-11
Reconstructie N260, Alphen-Chaam	[29-05-2006] ³	520 m ²	ja	ja	n.v.t. ⁴
Woonwagenlocatie, Eindhoven	[17-04-2007] ⁵	2.540 m ²	ja	ja	apr-13
Uitkijktoren, Reusel-De Mierden	08-01-2008	1,0 ha	ja	nee	okt-11
Bergbezinkbassin, Eindhoven	[26-02-2008] ⁵	1,07 ha	ja	ja	-
Retentievoorziening, Reusel-De M.	19-03-2008	2,17 ha	ja	nee	okt-11
Fietspad, Reusel-De Mierden	08-01-2008	500 m ²	ja	nee	okt-11
Reconstructie N624, Haaren	30-05-2007	7,2 ha	ja	nee	n.v.t. ⁴
Golfpark, Zundert	02-10-2007	11,5 ha	ja	ja	n.v.t. ⁴
Bedrijventerrein De Bulk 2, Oss	[24-11-2004] ⁶	6 ha	ja	nee	okt-11
Bedrijvenpark Laarakker, Cuijk	[15-07-2009] ⁷	31 ha	ja	nee	n.v.t. ⁸
Wonen en sport, Woudrichem	[22-05-2012] ⁹	1.000 m ²	ja	ja	n.v.t. ⁸
Kilsdonkse Molen, Bernheze	28-03-2012	3.800 m ²	ja	ja	-
Groenrijk, Bergeijk	[12-05-2011] ¹⁰	3,46 ha	nee ¹¹	nee	n.v.t. ⁸

¹ Het betreft een brief, ondertekend door de gemeente Nuenen en het Heilig Kruis Gilde, waarin de natuurcompensatie wordt toegezegd, maar het is geen overeenkomst zoals bedoeld in de beleidsregel.

² Er is nog geen compensatie uitgevoerd, zodat een veldcontrole niet aan de orde is.

³ Dit is de datum van een ruilovereenkomst tussen de provincie en Staatsbosbeheer (SBB), maar dit betreft geen overeenkomst zoals bedoeld in de beleidsregel.

⁴ Een veldbezoek was volgens opgave van de provincie gepland in het najaar van 2013, maar is niet uitgevoerd in verband met capaciteitsproblemen/andere prioriteiten bij TRO.

⁵ Er is geen overeenkomst opgesteld; de weergegeven datum is die van de goedkeuring door GS.

⁶ Dit is de datum van een brief van de gemeente aan de provincie, waarin de uitvoering van de compensatie wordt toegezegd, maar er is geen overeenkomst.

⁷ Het betreft de datum van de vaststelling van het bestemmingsplan, maar er is voor dit plan geen natuurcompensatieovereenkomst opgesteld.

⁸ Er heeft nog geen ingreep plaatsgevonden.

⁹ Het betreft de datum van het besluit tot herbegrenzing van de EHS door de provincie. Er is geen natuurcompensatieovereenkomst opgesteld, maar wel een zogenaamde 'Implementatieovereenkomst'.

¹⁰ Dit is de datum van de “Anterieure overeenkomst over grondexploitatie”. Deze overeenkomst voldoet echter niet aan de VR, omdat er geen natuurcompensatieplan is bijgevoegd. De datum van het besluit tot herbegrenzing van de EHS door de provincie is 02-10-2012.

¹¹ Natuurdoeltypen worden wel genoemd, maar een concreet inrichtingsplan ontbreekt.

In de tabel op de volgende pagina wordt per project ingegaan op de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier en in de praktijk. De volgende aspecten komen aan de orde:

1. Naam van het natuurcompensatieproject.
2. De volledigheid van de compensatieovereenkomst (Ovk):
zijn bijvoorbeeld alle relevante stukken in het dossier aanwezig.
3. De kwaliteit van de compensatieovereenkomst:
is de overeenkomst transparant, is de onderbouwing van de compensatieverplichting duidelijk, etcetera.
4. De kwaliteit van het inrichtingsplan (inr.plan):
worden bij uitvoering van de overeenkomst naar verwachting de natuurdoelen gehaald en/of is er in ecologisch opzicht sprake van een goede compensatie.
5. De kwaliteit van het gevoerde beheer:
tot nu toe. Omdat in de meeste gevallen de aanleg van de natuurcompensatie van vrij recente datum is, kan de kwaliteit van het beheer nog niet goed worden beoordeeld. Indien er nog geen of zeer recentelijk compensatie is gerealiseerd, is ‘niet te beoordelen’ (n.t.b.) ingevuld.
6. Veldcontrole tijdig:
is de (eerste) veldcontrole tijdig afgelegd, dat wil zeggen zo spoedig mogelijk na realisatie doch uiterlijk binnen twee jaar. Er is ‘niet van toepassing’ (n.v.t.) ingevuld, indien de compensatie nog niet is gerealiseerd. Een ‘+’ betekent tijdig, een ‘-’ niet tijdig.
7. Aanspreken gemeenten/initiatiefnemer:
wordt de gemeente c.q. initiatiefnemer (in voldoende mate en tijdig) aangesproken op geconstateerde gebreken. Indien er (bij controle) geen gebreken zijn vastgesteld, is hier ‘niet van toepassing’ ingevuld.
8. Totaalbeoordeling:
worden de afspraken door de gemeente c.q. initiatiefnemer nagekomen en wat is de totaalbeoordeling ten aanzien van de kwaliteit van de natuurcompensatie (op papier én, indien van toepassing, in het veld).

Voor het 2e, 3e, 4e, 5e, 7e en 8e aspect is de tabel met één of meerdere plussen en/of minnen ingevuld. Twee plussen betekent ‘ruim voldoende’, één plus ‘voldoende’, plus - min ‘matig’, één min ‘onvoldoende’ en twee minnen ‘ruim onvoldoende’.

Project	Ovk volledig	Ovk kwaliteit	Kwaliteit inr.plan	Kwaliteit gevoerd beheer	Veld-controle tijdig	Aanspreken gemeenten; initiatiefn.	Totaal beoordeling
Gildehuis, Nuenen	-	-	+	+/- ¹	-	-	+/- ¹
Oekelsbos, Zundert	+	+	+	n.t.b. ²	n.v.t.	-	n.t.b./+ ³
Fietspad , Waalwijk	+	+	+	n.t.b.	n.v.t.	-	--
Reconstructie N260	--	--	++	n.t.b. ⁴	- ⁵	+/- ⁶	-- ⁶
Woonwagenlocatie, E'hoven	--	--	+	n.t.b. ⁷	+ ⁸	+	n.t.b./+ ⁹
Uitkijktoren, Reusel-De M.	+	+	+/-	n.t.b. ⁷	+	-	+/-
Bergbezinkbassin, Eindhoven	-	-	+	n.t.b. ⁷	-	n.v.t.	+
Retentievoorziening	+	+	+/-	n.t.b. ⁷	+	-	+/-
Fietspad, Reusel-De Mierden	+	+	+/-	n.t.b. ⁷	+	-	+
Reconstructie N624, Haaren	-	-	+/-	n.t.b./++ ¹⁰	n.v.t.	n.v.t.	+
Golfpark, Zundert	-	-	++	+	-	n.v.t.	+
Bedrijventerrein De Bulk 2	--	--	+	+	+	n.v.t.	+
Bedrijvenpark Laarakker	--	--	-	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
Wonen en sport, Woudrichem	+ ¹¹	+ ¹¹	++	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
Kilsdonkse Molen, Bernheze	++	++	++	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
Groenrijk, Bergeijk	+/-	+/-	+	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.

¹ Op het compensatieperceel ter plaatse van het Gildehuis is het beheer evenals het netto resultaat (de totaalbeoordeling) onvoldoende, maar de bosaanplant op het compensatieperceel bij Gerwen is voldoende (het bos is nog jong, dus beheer is vooralsnog niet aan de orde), zij het dat er enkele kritische kanttekeningen te plaatsen zijn bij de soortenkeuze.

² Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd; omdat het beheer in de toekomst door Brabants Landschap zal worden uitgevoerd, bestaat er wel vertrouwen in een goede kwaliteit hiervan.

³ De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de compensatie is overgedragen aan de provincie, die daarvoor samenwerkt met DLG. De start van de inrichting is voorzien in 2015-2016. Omdat er in de toekomst een qua omvang robuuste natuureenheid ontstaat en de gronden na inrichting worden overgedragen aan Brabants Landschap, is er geen reden om thans niet te vertrouwen op een goede afloop, zij het dat er heel wat tijd mee gemoeid is.

⁴ Als voetnoot 2 waarbij niet Brabants Landschap maar SBB voor het beheer zal zorgdragen.

⁵ De provincie gaat er blijkens het stageverslag (2012) vanuit dat de compensatie is uitgevoerd, maar had pas voor ongeveer twee jaar later een controlebezoek gepland, terwijl de vervaldatum in 2008 lag.

⁶ De verantwoordelijkheid voor de uitvoering is overgedragen aan SBB; aanvankelijk (begin 2010) heeft de provincie bij SBB navraag gedaan naar de voortgang van de compensatie, maar vervolgens geen controle uitgevoerd. Omdat SBB ook na vier jaar nog geen maatregelen blijkt te hebben uitgevoerd, is de totaalbeoordeling als ruim onvoldoende gekwalificeerd. Dit neemt niet weg dat er wel vertrouwen is in een kwalitatief hoogwaardige compensatie (inrichting plus beheer) wanneer de aanplant alsnog in 2014 wordt gerealiseerd. Naar aanleiding van de bevindingen van de rekenkamer in het concept rapport van bevindingen, dat in februari 2014 voor ambtelijke reactie is voorgelegd aan de provincie, heeft SBB in overleg met de provincie besloten om in april 2014 de inrichting van de compensatie alsnog ter hand te nemen.

⁷ Kwaliteit is nog niet te beoordelen, omdat het bos in een nog zeer jong stadium verkeert dan wel de compensatiemaatregelen zeer recent zijn uitgevoerd.

⁸ Tijdig, namelijk binnen 2 jaar na het *nieuwe* voorstel van 01-12-2011.

⁹ Ten tijde van het onderzoek hadden alleen nog voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden; de verwachting is evenwel dat de compensatie op termijn wel correct wordt uitgevoerd.

¹⁰ De meeste gronden waren nog niet ingericht; Brabants Landschap draagt zorg voor het beheer zodat wel vertrouwen bestaat in een goede kwaliteit, ondanks het ontbreken van een beheerplan in het dossier.

¹¹ Aan de “implementatieovereenkomst” is een plantekening/schetsontwerp toegevoegd, waarop een poel is getekend. In de overeenkomst zelf wordt echter niet met zoveel woorden gerept van een nieuwe poel als compensatie.